

A 80 anys, Roman Polanski acaba d'estrenar la seva nova pel·lícula, 'Venus in furs'. El director parla de la seva infància al gueto de Cracòvia, l'assassinat de la seva dona, Sharon Tate, i l'abús d'una nena de 13 anys del qual va ser responsable el 1977. "Tots provàrem d'oblidar-nos-en", diu.

EL TEMPS

"He torturat algun actor"

Al despatx parisenc de Roman Polanski, prop dels Camps Elisis, hi ha una butaca Eames. El respatllet està trencat, però la vella butaca té un gran valor sentimental per a Polanski. La va comprar amb Sharon Tate, la seva segona dona, la que fou assassinada el 1969. L'assassinat de Tate és només una de les grans desgràcies en la vida de Polanski. La primera va esdevenir-se durant la seva infància al gueto de Cracòvia, quan els seus pares, ambdós jueus polonesos, foren enviats a un camp de concentració. El pare va sobreviure, però no la mare, que va morir a Auschwitz.

El jove Polanski va trobar dificultats per redreçar el seu rumb. Vuit anys des-

prés de l'assassinat de Tate a mans de seguidors del satànic Charles Manson, va arribar la tercera desgràcia: Polanski va abusar sexualment de la jove de 13 anys Samantha Geimer, a Los Angeles. Va ser jutjat als Estats Units i va passar 42 dies a la presó. Però després d'haver complert la sentència, el jutge va retirar l'acord al qual havia arribat amb el fiscal del districte i els advocats de Polanski i Geimer, cosa que va provocar que el director fugís a Europa. Va ser arrestat de nou a Zuric l'any 2009. Al setembre, en una entrevista concedida a *Der Spiegel*, Geimer va deixar clar que havia perdonat Polanski feia molt de temps.

Avui Polanski, nascut a París l'any 1933 i criat a Polònia, és el director més cèlebre d'Europa, famós per clàssics com ara *El ball dels vampirs* (1967), *La llavor del diable* (1968) i *Chinatown* (1974). El 2003 va rebre l'Oscar al millor director per *El pianista*. En un estant enfront de la vella butaca Eames, el director conserva l'estatueta. Polanski va complir 80 anys a l'agost. La seva nova pel·lícula, *Venus in furs*, s'ha estrenat ací el 31 de gener. Es tracta de l'adaptació cinematogràfica d'una obra de teatre, la qual, al seu torn, està basada en una novel·la de Leopold von Sacher-Masoch, escriptor el cognom del qual va donar nom al terme masoquisme. Emmanuelle Seigner, actual muller de Polanski, n'és l'actriu principal.

Penjada a la paret sobre l'escriptori de Polanski, s'aprecia una pintura de

gran format d'un artista pop anglès que representa la silueta d'una dona nua. Una inspecció de més prop revela una imatge composta de peces de trencaclosques individuals.

—Senyor Polanski, la vostra dona, Emmanuelle Seigner, interpreta un paper sexy i seductor en la vostra nova pel·lícula.

—Sí, i jo n'estic ben orgullós.

—Com a director, és possible mantenir-se imparcial quan s'és casat amb l'actriu principal?

—Bé, fa tant de temps que estem junts... 25 anys ja. A més, ja hem fet diverses pel·lícules junts. Quan es treballa amb algú amb qui també es manté una relació, s'ha de ser més estricte i sever. Malauradament, no puc mostrar cap favoritisme amb la meua dona durant el rodatge d'una pel·lícula.

—La pel·lícula dibuixa el joc de poder entre una actriu i un director. És una situació amb la qual esteu familiaritzat?

—La pel·lícula no furga en la nostra relació, sinó que és més aviat una sàtira: irònica i sarcàstica. I no us enganyo si us dic que ens vam fer un tip de riure durant el rodatge.

—A *Venus in furs* l'actriu diu al director: "Tu ets el director. Torturar actors és la teua feina". És, en part, la veu del "Polanski director" la que parla ací?

—És veritat que de tant en tant he torturat algun actor. No a propòsit, és clar; però de vegades els actors tenen problemes per acceptar el seu rol, especialment els homes. Als homes no els agrada massa seguir instruccions. Dirigint dones, no hi ha cap problema, però.

—Amb els homes, tothom vol ser-ne el líder.

—Veig que enteneu el que vull dir. És per això que les dones i jo sempre ens hem portat bé, com va ser el cas a la meua segona pel·lícula, *Repulsió*, protagonitzada per Catherine Deneuve. Amb ella, era com ballar un tango. I el mateix puc dir de Mia Farrow a *La llavor del diable*. Però després em vaig topar amb Faye Dunaway al rodatge de *Chinatown*. I amb ella fou ben difícil treballar. Va anar de poc que no em fes estancar-me.

—Mia Farrow era casada amb Frank Sinatra quan rodàreu *La lla-*

“Una entrevista és una cosa desagradable. Per què m'hi hauria de sotmetre?”

vor del diable. A Sinatra no li agrada-va que la seva dona aparegués en una pel·lícula dirigida per vós i es presentava cada dos per tres al plató.

—Fins al dia en què hi va enviar el seu advocat per lliurar a Mia els papers del divorci. Mia va quedar desfeta. Crec que l'estimava de debò. Estava plorant quan em va telefonar per dir-me: "Ha enviat el seu advocat". No em va semblar la manera més elegant de posar punt final a una relació.

—Creieu que és possible el fet que us porteu millor amb actrius perquè sovint hi ha una mena de tensió sexual entre un director i una actriu?

—Potser.

—Vós mantinguéreu també una relació amb Nastassja Kinski, llavors una adolescent, quan filmàreu *Tess* el 1979.

—Vejam, és que només us interessien les meves dones per a l'article?

—Vós sou el que acabeu de fer una pel·lícula que tracta sobre la relació entre un director i una actriu, sobre el sexe i el poder. No està justificat suposar que tot això té res a veure amb vós i la vostra vida?

—No calen falses excuses per fer-me aquest tipus de preguntes. Ja sóc grandet.

—Disculpeu.

—Amb la majoria d'actrius he mantingut relacions merament professionals; pràcticament amb totes elles, de fet, amb l'excepció d'Emmanuelle, Sharon i, tal volta, Nastassja. Nastassja i jo ja no estàvem junts quan vaig rodar *Tess*. No, només hi ha hagut dues dones en la meua vida. Ja fa temps... probablement seubeu que Sharon Tate fou la meua dona. La vaig conèixer durant el rodatge d'*El ball dels vampirs*.

—I us n'enamoràreu.

—Sí, de seguida, mentre filmàvem als Dolomites.

—A la vostra biografia conteu que prenguéreu LSD junts i escoltàreu

música, que així fou com establíreu una relació.

—La veritat sigui dita, això va ser abans de començar la pel·lícula. Durant el rodatge no prenguérem LSD, per descomptat, i, no ho oblideu, llavors l'LSD era encara legal. Tanmateix, Sharon i jo no gaudiríem d'un futur plegats. No va durar gaire.

—A l'agost de 1969, membres del grup de Charles Manson van assassinar la vostra dona i quatre amics seus a la casa que compartíeu a Los Angeles. Tate estava llavors embaarrassada. Havíeu estat a Londres poc abans, però vós decidíreu quedar-vos-hi uns dies més, raó per la qual no éreu a casa la nit de l'incident.

—Sovint em demano com vaig poder superar aquell període de la meua vida.

—I heu trobat cap resposta?

—Ara simplement ja no hi penso més. En algun moment havia de deixar de pensar-hi. En aquell moment, els meus amics em deien: has de tornar a treballar. Però és impossible treballar en una situació com aquella. Et sents incapaç de fer-ho. Només el temps pot mitigar un poc el dolor. I res més.

—Quant us va costar?

—Moltíssim. Poc després de l'assassinat, vaig quedar amb un amic, un psiquiatre. Em va dir que em costaria com a mínim quatre anys poder tornar a funcionar amb normalitat. Llavors, em va semblar una eternitat. Tanmateix, van acabar sent molt més de quatre anys. No sé com un psiquiatre pot estar tan equivocat.

—L'home que va ordenar l'assassinat, Charles Manson, un hippy que es va tornar boig, té una esvàstica tatuada al front. Vint-i-cinc anys abans, quan visquéreu de menut al gueto de Cracòvia, ja havíeu sigut turmentat per individus amb esvàstiques. És dur per a vós recordar aquella infància?

—En recordo cada detall.

—Us vau encarar amb els vostres records a la pel·lícula del 2002 *El pianista*. Avui sou un dels últims testimonis de l'època capaç de narrar les experiències viscudes al gueto de Cracòvia durant l'ocupació alemanya. En parleu amb algú, d'això? Amb els vostres fills, per exemple?

—És complicat. Intento recordar la relació amb el meu pare. Després de tor-

nar del camp de concentració de Mauthausen, es reunia de tant en tant amb altres supervivents. Llavors parlaven de tot aquell horror, i de com van sobreviure; de com el meu pare utilitzava el paper de sacs de ciment per embenar-se les ferides infectades; de com subjectava el paper amb filferro per poder espantar les puces. No m'agradaven aquelles històries. Sobretot, no m'agradava quan el meu pare parlava dels càstigs.

—**Entenieu el que estava passant quan els alemanys envaïren Polònia el 1939?**

—Jo tenia 6 anys. Però sí, ho entenia. Havia sentit els adults parlar-ne durant anys. De la por, de l'odi que els polonesos patriotes sentien contra els alemanys. Els primers alemanys amb què em vaig trobar eren soldats que marxaven per Varsòvia. Recordeu l'escena en *El pianista*? Doncs descriu exactament com ho vaig viure. Els miràrem, i molts els giraren l'esquena. El pare, plantat al meu costat, em deia en polonès: “Aquests fills de puta, aquests fills de puta”.

—**Un dia vau haver de presenciar com el vostre pare, juntament amb els altres, eren presos per ser portats a un camp de concentració.**

—Vaig córrer cap on era ell, però em va fer fugir dient-me: “Vés-te'n! Corre!”. Sabia que tractava de salvar-me la vida, i tanmateix el meu instint era aferrar-me al meu pare. Hauria fet servir qualsevol excusa per quedar-me amb ell. Un nen és optimista per naturalesa, creu que tot acabarà bé. Però jo era conscient del que hi havia en joc. La mort era a l'aguait, llavors. Aleshores vaig escapar corrents. I així va ser com el meu pare em va salvar la vida.

—**La vostra mare ja havia estat deportada, oi? Sabíeu que ja no era viva?**

—No. Sabíem que l'havien duta a un camp de concentració, a Auschwitz. Però jo sempre havia pensat que un bon dia tornaria. Després de la guerra, quan el meu pare ja havia tornat, jo encara creia que la mare era viva. Em sembla que el meu pare ni tan sols sabia que el transport del qual ella formava part havia anat directament a les cambres de gas. La meua germana també va estar a Auschwitz; ella va sobreviure, però.

—**A la vostra biografia expliqueu que, de menut, sovint anàveu al ci-**

“He arribat a ser feliç, tot i que en algun moment no ho hagués pogut ni imaginar”

nema durant l'ocupació per tractar d'assimilar el que estava succeint.

—En aquell moment jo no tractava d'assimilar res. El cinema era l'única forma d'esbarjo que coneixia.

—**Quin tipus de pel·lícules vèieu?**

—Pel·lícules alemanyes. La resta estaven prohibides. No eren pel·lícules de propaganda, però. Tot i això, entre els polonesos es considerava antipatriòtic anar al cinema. Hi havia grafitis que deien: “Només els porcs van al cinema!”. Jo era un d'aquells porcs.

—**I com pot algú fer front a tot allò? Sobrevisquéreu al gueto, la vostra mare va morir i el vostre pare va ser deportat a un camp de concentració. Quan aquests pertorbats massacraren la vostra dona, no vau perdre definitivament la fe en l'ésser humà?**

—No crec que us poséssiu a filosofar si us haguéssiu trobat a la meua pell. Us ho prendríeu com una cosa personal i punt. Una persona en les meves circumstàncies no s'adona de com la situació l'està afectant. No pensa en el món. Per què ho havia de fer jo? Tal volta perquè aquest fou un succés tan irracional i esbojarrat. No solament per a mi, sinó per a tothom.

—**Fantasiàreu amb la venjança? No sentíreu desig de matar la persona que ho havia fet?**

—Clar que es fantaseja amb la venjança. Si m'hagués trobat amb algun d'ells immediatament després, probablement hauria reaccionat exactament així. Però dins de mi conviu també una veu racional, les meves conviccions. Sempre m'havia oposat a la pena capital. Tanmateix, llavors m'enfrontava amb un dilema: aquesta gent hauria de ser condemnada a aquesta pena? Què s'aconseguiria amb això? Per a la resta del món, era tot un esdeveniment. Però i per a mi? La meua estimada ja no hi era. Al cap i a la fi, quina diferència hi havia en la manera com me l'havien arrabassada? Tant se me'n donava un

càncer com un atac al cor. Quan perds algú, perds algú. Les circumstàncies se sumen a la tragèdia, però només per als de fora, no per a la persona que es veu afectada personalment.

—**L'assassinat de la vostra esposa el 1969 a mans del grup de Manson va marcar el final d'una dècada sense preocupacions, el final dels feliços seixanta. L'endemà, de sobte, el món era un lloc diferent. La gent es va tornar recelosa i paranoica, i va començar a tancar les portes amb pany i clau.**

—Sí. I alhora l'home acabava de posar el peu a la lluna per primera vegada. Allò va ser un moment decisiu. Era la prova del progrés tecnològic de la humanitat. Ens sentírem més llestos d'aleshores ençà, i, malgrat tot, els assassinats van commoure el món. En part va ser degut al fet que l'incident hagués passat en un lloc com els turons de Hollywood, una zona que era ben tranquil·la i pròspera.

—**Després de tot allò, abandonàreu Los Angeles i anàreu a viure a Europa. Això no obstant, quatre anys després, el 1973, tornàreu a Hollywood i filmàreu *Chinatown*.**

—Jo no volia tornar-hi mai més. A Bob Evans, el cap de Paramount, li va costar moltíssim convèncer-me'n, igual que a Jack Nicholson. Però una vegada allí, vaig començar a viure de nou: festes, amics, noies. Llavors era un planeta diferent. Quan m'aturo a pensar en aquell temps, em sembla com si hagués viscut en un planeta diferent. L'ambient i la gent eren diferents. Tothom celebrava que la falta de preocupació dels seixanta s'hagués acabat per fi. Eren feliços. I per descomptat, no hi havia la sida. La sida, més tard, posaria fi a tota aquella felicitat.

—**Jack Nicholson i vós esdevinguéreu amics aleshores.**

—Ell va ser l'actor principal a *Chinatown*. Però ja érem amics abans. Em visitava sovint a la meua casa de Gstaad. El vaig ensenyar a esquiar.

—**Va ser justament a la casa de Nicholson de Los Angeles on va tenir lloc un altre esdeveniment que marcaria la vostra vida.**

—Uf.

—**Samantha Geimer, de qui vau abusar sexualment a la casa de Nic-**

Emmanuelle Seigner i Roman Polanski. A la dreta, el director amb la malaguanyada Sharon Tate.

holson quan ella tenia 13 anys, acaba d'escriure la seva autobiografia. Gran part del llibre és sobre vós.

—Estic quasi segur que probablement no serà com jo ho recordo.

—Heu llegit el llibre?

—No. Però n'he sentit a parlar, és clar.

—Ateses les circumstàncies, parla molt bé de vós.

—Ah, sí?

—Fa poc ens vam reunir amb Geimer. No us guarda rancor. Però vós ja ho sabeu, això.

—Sí, això ja ho sé. Tot el que puc dir és que lamento de veritat el que li ha passat en tots aquests anys, i com va ser arrossegada pels mitjans de comunicació. Vaig intentar mantenir el seu nom al marge tant com vaig poder, fins que tot es va divulgar. I crec que no parlaré més sobre aquest assumpte. Llegiré el llibre quan es publiqui aquí, a França.

—Vau escriure una carta a Geimer el 2009 per disculpar-vos.

—Després d'haver-la vista a la televisió, era important per a mi veure-la.

—No podíeu haver-vos disculpat més aviat, i no pas 32 anys després de l'incident?

—No hi havia cap raó.

—No?

—Tots provàrem d'oblidar-nos-en, de l'assumpte. No penso parlar-ne ara.

—Ara que sou pare d'una jove de 20 anys, teniu una visió diferent del que significa abusar d'una nena de 13?

—Mireu, jo vaig tenir la meua filla molts anys després de tot allò. Ja han passat més de 35 anys. No creieu que he estat en llibertat condicional prou temps ja? Si fóssiu el supervisor de la meua llibertat condicional, diríeu que ara ja he complert?

—Tal vegada es podria pensar això.

—Doncs ja teniu la resposta.

—Rodàreu *Tess*, amb Nastassja Kinski, just després de l'escàndol. Casualment, es tracta d'una dona jove que és víctima d'abús sexual i pateix les conseqüències per la resta de la seva vida. Va ser potser la vostra forma de disculpa?

—No sé. *Tess* es basa en un llibre que Sharon m'havia recomanat. No se'm dona bé explicar aquestes coses. Només feu que demanar-me que expliqui les meves pel·lícules. És com si li demanàveu a un poeta que expliqués els seus poemes. Sé que penseu que és interessant, però aquest és el vostre problema.

—Bé, ací en va una més: en *L'escriptor* narràreu la història d'un home famós que no podia viatjar a l'estranger per culpa dels seus problemes legals. Aquest tema devia atraure-vos d'alguna manera.

—I per descomptat, com a periodista, no podeu pensar que fos una coincidència.

—Vós mateix no heu pogut viatjar lliurement durant dècades. Poc després d'haver filmat *L'escriptor*, fóreu arrestat a Suïssa pel cas Geimer. En la vida real, haguéreu de patir conseqüències similars a les que ha d'afrontar el personatge de la vostra pel·lícula.

—Sí, encara estic fent front a les conseqüències. Aquest és un dels motius

pels quals evito la premsa. Una entrevista és un esdeveniment desagradable per a mi. Per què m'hauria de sotmetre a això? Furgar en les tragèdies de la meua vida, que és el tema dominant en aquesta entrevista, resulta desagradable per a mi, òbviament. És la història de mai no acabar, aquell incident amb Samantha. I ara n'apareix el llibre. No s'acaba mai. Per què dimonis, després de 30 anys de viure com a home lliure, demanaren de sobte el meu arrest?

—**Un fiscal de districte de Los Angeles volia convertir-se en el fiscal general de Califòrnia. Arrestar-vos semblava una bona manera de promocionar-se.**

—Em vaig convertir en el seu cavall de batalla.

—**Com va ser l'experiència d'haver de passar dos mesos en una presó suïssa en 2009, i, tot seguit, set mesos sota arrest domiciliari?**

—Gràcies per preguntar. Com creieu que va ser? Va ser horrible per a la meua família, especialment per als nens. Patiren moltíssim. A aquesta edat, perdre el pare durant quasi un any és terrible. A més, havia d'acabar de muntar *L'escriptor*. No ser capaç d'acabar una pel·lícula és el pitjor que pot passar. Les vides de centenars de persones i una gran quantitat de diners en depenen. A la presó, jo tenia a disposició un vell ordinador, però no hi havia Internet.

—**Bé, era una presó.**

—Vaig fer que m'enviessin la maqueta en un DVD. Vaig anotar el que s'havia d'editar i vaig lliurar les anotacions al meu advocat, que va haver de mostrar-les a la policia. No els va importar

una merda, per descomptat. Finalment, l'advocat va poder enviar les anotacions al meu editor, el qual havia de fer tots els canvis. Era massa complicat. En un moment donat vaig parlar amb el director de la presó. Gairebé se sentia avergonyit per haver-me de tenir tancat. Em va dir que no hi havia cap problema, i que el meu editor podia venir a la presó i portar els ordinadors d'edició. I des d'aleshores seguèrem a l'habitació on els presoners normalment pelaven cebes i muntàrem la pel·lícula. Hi havia una terrible pudor de ceba. El director es va convertir en un amic.

—**Un amic?**

—Sí. A la presó, solíem jugar a escacs els diumenges. Després d'haver-me alliberat, em va visitar ací a París, i m'ha visitat també a Gstaad.

—**Un dels vostres més vells amics, el productor Andrew Braunsberg, va dir que no coneix ningú que hagi passat per tot el que vós heu passat.**

—I ara, això és una exageració. Hi ha persones que han patit molt més que jo. Com a mínim, jo sempre he gaudit de bona salut. Miro a altres persones [que no han tingut aquesta sort] i em sento culpable.

—**Creieu que les desgràcies de la vostra vida d'alguna manera us han portat a convertir-vos en l'artista que sou avui?**

—Així que sou una d'aquestes persones que creuen que un artista ha de patir? Voleu dir amb això que he estat afortunat de patir tant?

—**Tal vegada això sona una mica cínic.**

—Jo no sóc cínic.

—**Malgrat tot, heu arribat al final a ser una persona feliç?**

—Sí, tot i que em resultava impensable en alguns moments de la meua vida.

—**Vós diguéreu una vegada que potser tot està determinat.**

—Sí, potser. No sóc una persona religiosa. Però aquesta no és la qüestió. Si no creiem que siga Déu el que ho decideix tot, aleshores ha de ser la ciència. Llavors creiem en el Big Bang. I durant el Big Bang, cada tros de matèria trobà el seu lloc per si mateix.

—**Vós deveu ser un optimista.**

—Si no fos així, no estaria amb vós avui. Dubte que hagués sobreviscut si fos un pessimista.

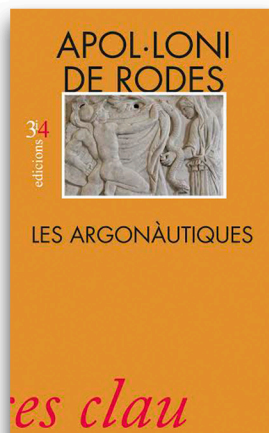
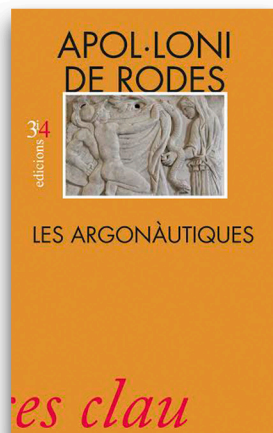
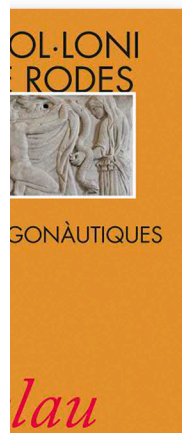
—**Heu sigut mai capaç de veure la pel·lícula *El ball dels vampirs* —la qual vau rodar amb Sharon Tate— de nou?**

—Oh, és com un dels objectes en aquest estant d'ací: la Palma d'Or, l'Oscar, l'Ós del Festival de Cinema de Berlín. Simplement hi són. Quan miro els premis, em sembla que hauria de ser capaç de recordar la sensació que vaig experimentar quan me'ls atorgaren. Però no, no sento res. Només han anat acumulant pols. Et dius a tu mateix si potser no hauries de cridar algú perquè els tragués la pols.

—**Senyor Polanski, moltes gràcies per aquesta entrevista.**

Philipp Oehmke i Martin Wolf
©Der Spiegel

Traducció d'Alba Collado

Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com

